

Barn, utbildning, fritid och kultur
Anna Hjelmberg
anna.hjelmberg@bengtsfors.se

Biblioteks och Skolbiblioteksplan år 2024-2026

Innehåll

Inledning	3
Bakgrund	3
Bibliotekets uppdrag	3
Mål- och styrdokument	4
Medborgarnas rum	4
Verksamhet Bengtsfors folkbibliotek	5
Medie- och informationsförsörjning	6
Mångspråkiga biblioteket	7
Barn- och ungdomsverksamhet	7
Bibliotekets särskilda tjänster/upsökande verksamhet och tillgänglighet	8
Samverkan	9
Bibliotek Dalsland	9
Omvärldsfaktorer som påverkar bibliotekets verksamhet	11
Övergripande mål för perioden 2024- 2027	11
Årlig översyn	12
Bilaga 1 Skolbiblioteksplan för Bengtsfors kommun 2024-2027	13
Bilaga 2 Bibliotekslag	17

Inledning

Det har sedan 2004 funnits en paragraf i bibliotekslagen om att kommuner och landsting ska anta planer för sin biblioteksverksamhet. Den första biblioteksplanen för Bengtsfors kommun färdigställdes och antogs av kommunfullmäktige 2006.

Det övergripande syftet, nationellt, är att planerna ska gagna en jämnare nivå i biblioteksverksamheten mellan olika landsändar.

Syftet med den lokala biblioteksplanen är att vara ett övergripande, politiskt förankrat styrdokument som beskriver nuvarande verksamhet, analyserar biblioteksbehovet i kommunen samt ger förslag till utveckling under den satta tidsperioden. Biblioteksplanen ingår i kommunens kulturplan och gäller folkbibliotekets verksamhet. Biblioteksplanen ligger till grund för den verksamhetsplan för biblioteket som upprättas årligen.

Bakgrund

Bibliotekslagen (bil 2.) trädde i kraft i januari 1997 och har sedan dess reviderats tre gånger. Den senaste (SFS 2013:801) trädde i kraft den 2 juli 2023. Bibliotekslagen är utformad som en ramlag som anger övergripande principer och riktlinjer för det offentligt finansierade biblioteksväsendet. I 17 § står att kommuner och landsting ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet.

Bibliotekets uppdrag

Bibliotekslagen föreskriver att varje kommun ska ha ett folkbibliotek och att allmänheten ska få låna litteratur avgiftsfritt under en viss tid oavsett publiceringsform.

Folkbiblioteket ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur.

Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

Bibliotekslagen säger vidare att elever inom grundskolan och gymnasieskolan skall ha tillgång till skolbibliotek genom att i 10 § hänvisa till 2 kap. 36 § skollagen (2010:800). Folk- och skolbibliotek skall ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, de nationella minoriteterna, personer som har annat modersmål än svenska och åt barn och ungdomar (4 §, 5 §, 8 §).

Förvaltningen för kulturutveckling Västra Götaland, lånecentraler, högskolebibliotek, forskningsbibliotek och andra statligt finansierade bibliotek skall samverka med folk- och skolbibliotek och bistå dem i deras strävan att erbjuda låntagarna god biblioteksservice (14 §).

Mål- och styrdokument

Bibliotekslagen (2013:801)

IFLA/UNESCOS internationella biblioteksmanifest

FN:s Barnkonvention

Regional biblioteksplan

Nationell biblioteksstrategi, Strategi för ett starkt biblioteksväsende 2022-2025

Bengtstors kommunfullmäktiges mål 2023

I 2 § i bibliotekslagen står att läsa - Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresse för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Unescos folkbiblioteksmanifest (1994) är en rekommendation till medlemsstaterna att verka för utveckling på biblioteksområdet. I manifestet betonas folkbiblioteket som en levande kraft för utbildning, kultur och information. Folkbiblioteket skall vara till för alla, oberoende av ålder, ras, kön, religion, nationalitet, språk eller samhällsklass. Folkbibliotekets tjänster skall vara fria.

I UNESCOs biblioteksmanifest fastslås både likheterna och skillnaderna mellan folk- och skolbibliotek. Gemensamt för de båda är tonvikten på det livslånga lärandet. Folkbibliotekets roll handlar till stor del om öppenhet och demokrati med fri och obegränsad tillgång till information, tankar, kultur och litteratur. Skolbibliotekets roll är att ge eleverna de färdigheter som behövs för ett livslångt lärande. Skolbiblioteket är till för lärare och elever.

Medborgarnas rum

Folkbiblioteket är vårt främsta offentliga rum och en viktig mötesplats för kommunens invånare.

På biblioteket möts alla åldrar, olika kön, människor med de mest skiftande sociala och etniska bakgrunder på lika villkor och de har själva valt att komma. Det är en plats där man kan få vara för sig själv bland andra, utan krav på pengar, medlemskap eller ärende. Här finns sittplatser för läsning, studier, arbete, vila.

Det är också en plats för det goda samtalet.

Biblioteket vill främja mötet mellan människor och erbjuder kurser, arrangerade träffar med olika intresseinriktningar såsom litteratur, språk, IT-frågor, mm och föreläsningar i skilda ämnen.

Biblioteket förvärvar, samlar, ordnar och tillgängliggör information.

Bibliotekens styrka består i att de ingår i ett nationellt och internationellt nätverk som garanterar tillgång till stora informationsmängder, samt att allmänhetens förtroende för verksamheten är stor. (Svensk biblioteksörening 2018) Bibliotekets samlingar skall kännetecknas av mångfald och kvalitet och erbjuda ett aktuellt och rikt utbud på olika språk.

Bibliotekets tjänster ska vara tillgängliga för alla och främja intresse för läsning, utbildning, bildning och kulturella upplevelser. Biblioteket ska främja fri åsiktsbildning samt värna yttrandefriheten och alla människors lika värde.

Litteraturförmedling och läsfrämjande arbete är jämte informationstjänsten och arbetet med att öka den digitala kunskapen hos allmänheten några av bibliotekens viktigaste uppgifter. Informationstjänsten är en del i bibliotekets roll som vägledare, att hitta rätt i det alltmer komplicerade och komplexa utbudet av elektronisk information och onlinetjänster samt att hitta i det lokala bibliotekets fysiska bestånd av fack- och skönlitteratur.

Läsning av skönlitteratur förmedlar insikter och förståelse för människors olika livssituationer och behov, likväl som tillfällen till upplevelser och förströelse. Kulturen har kraften att stimulera fantasin och öppna sinnet hos varje människa, och därigenom bidra till den personliga utvecklingen.

Bibliotekets roll i det livslånga lärandet, stödja individens roll i att växa och utvecklas kan inte underskattas. Det leder till en vinst både för den enskilde individen och samhället i stort.

Verksamhet Bengtsfors folkbibliotek

Biblioteket ska:

- Söka, göra urval, samla, ordna och tillgängliggöra litteratur och övrig media.
- Erbjuder ett allsidigt urval av media, informations- och övriga bibliotekstjänster. Litteraturen ska, om möjligt, erbjudas på de språk som finns representerade i kommunen.
- Erbjuder ett professionellt och serviceinriktat bemötande från personalen.
- Ge handledning i/hjälp med informationssökning.
- Vara ett stöd för människor i formellt och informellt lärande. Utgöra en fri och öppen mötesplats för alla oavsett ursprung, ålder, kön, religiös eller politisk uppfattning och därmed främja kontakten mellan olika grupper.
- Främja läs- och språkutveckling genom läsfrämjande insatser
- Ge tillgång till IT för den enskildes informationssökning, bildning och fria meningsutbyte.
- Erbjuder ett varierat programutbud som bidrar till kulturupplevelser.

I Bengtsfors kommun finns folkbibliotek, gymnasiebibliotek och högskolebibliotek. Skolbibliotek med ansvarig lärare finns på Bengtsgårdens

högstadieskola. Låg- och mellanstadieskolorna har organiserade skolbibliotek i olika omfattning, men i de flesta fall ingen ansvarig personal.

- Folkbiblioteksverksamheten består av huvudbibliotek samt två filialer varav huvudbiblioteket har integrerat gymnasiebibliotek till och med vårterminen 2024 och en av filialerna har integrerat högskolebibliotek.
- Huvudbiblioteket i Bengtsfors, öppet 32 tim/v
- Filialbiblioteket i Bäckefors, öppet 7 tim/v
- Filialbibliotek i Dals Långed integrerat med Stenebyskolans högskolebibliotek, öppet 15 tim/v

Sammanlagd bemannad öppettid i kommunen är 54 timmar/vecka.

Under våren 2024 införs meröppet på huvudbiblioteket. Det innebär att låntagare över 18 år kan teckna ett meröppetavtal, för att kunna använda biblioteket utanför ordinarie öppettider när biblioteket är obemannat.

Utöver huvud och filialbiblioteken har Bengtsfors kommun en bokbuss, som samägs av dalslandskommunerna. Bokbussen körs var femte vecka till orter utan närhet till bibliotek, samt till förskolor som inte har gångavstånd till ett bibliotek. Bokbussen besöker ofta kommunens evenemang. Bokbussen finns tillgänglig för låntagarna sju timmar var femte vecka.

Dalslandsbibliotekens hemsida www.bibliotekdalsland.se ger låntagaren möjlighet att söka, reservera, låna om media, låna e- böcker, ljudböcker, film, mm dygnet runt.

Personal kommunbiblioteken:

- 3,75 Bibliotekarier (0,75 placering Dals Långed/Steneby)
- 1,75 Biblioteksassistent

Medie- och informationsförsörjning

Bibliotekslagen: 2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning. Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt.

Biblioteket ska genom olika medier ge kommunens invånare tillgång till konstnärlig upplevelse, information, studier och underhållning. Bibliotekets samlingar ska kännetecknas av mångfald och kvalitet.

Genom att biblioteket ingår i ett nationellt nätverk, så kan litteratur som inte finns i den egna kommunen lånas in som ”fjärrlån”. Sedan år 2023 är biblioteket ett librisbibliotek vilket innebär att beståndet är mera tillgängligt för andra bibliotek i Sverige.

Bibliotekets inköpsansvarige gör urvalet till inköp, men beaktar också medborgarnas inköpsförslag.

Bibliotekets informationsdisk bemannas under hela öppettiden av utbildade bibliotekarier. Där erbjuds hjälp/handledning i att söka information som kan finnas tillgänglig i det fysiska biblioteket eller på nätet.

Att söka, analysera, kritiskt granska och använda information på olika sätt har länge ingått som självklara delar i bibliotekets uppdrag och kompetensområden.

I biblioteksrummet finns bokningsbara datorer, surfplattor och dator för sökning i dalslandsbibliotekens gemensamma katalog. Trådlöst nätverk finns att tillgå. Utöver det fysiska biblioteket finns också Bibliotek Dalslands gemensamma hemsida, som erbjuder bibliotekstjänster dygnet runt.

Mångspråkiga biblioteket

Bibliotekslagen: § 5 *Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på*

1. *De nationella minoritetsspråken*
2. *Andra språk än minoritetsspråken och svenska*
3. *Lättläst svenska*

Biblioteket har en viktig uppgift i att stödja och underlätta människors integration i det svenska samhället. Det gäller såväl samhällsinformation som tillgång till litteratur på annat språk än svenska. Biblioteket ska sörja för att erbjuda böcker och annan media på de modersmål som finns representerade i kommunen.

Barn- och ungdomsverksamhet

Bibliotekslagen

§ 8 *Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.*

- Biblioteket arbetar med läsfrämjande verksamhet genom att samarbeta med familjecentralen/BVC, förskola och skola för att nå ut till barn i alla åldersgrupper. Familjerna erbjuds biblioteksinformation och informeras om barns läsutveckling. Barnen får presentböcker vid flera tillfällen och förskoleklasserna bjuds in till biblioteket. Under hela skoltiden besöker skolklasserna biblioteket för att låna, få lästips osv.
- Biblioteket ska köpa in kvalitetslitteratur för utlån till alla barn och ungdomar i kommunen och på så sätt bidra till deras läs- och språkutveckling. Bibliotekets mediebestånd ska motsvara barns intressen och behov. Biblioteket tillgodoser även behovet av anpassade media och barnlitteratur på andra språk. Böcker på olika teman plockas ihop efter önskemål till förskolor och skolor.

- Biblioteket ska inspirera barn och ungdomar till läsning på fritiden via t ex sagostunder, läseklubbar och bokcirklar.
- Barn och ungdomar ska ha delaktighet och inflytande i barn och ungdomsverksamheten i biblioteket.

Bibliotekets särskilda tjänster/upsökande verksamhet och tillgänglighet

Bibliotekslagen:

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning bland annat att utifrån deras olika behov och förutsättningar, erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

Biblioteksverksamheten ska vara tillgänglig för alla, både när det gäller det fysiska rummet och medieutbudet.

Bibliotekets särskilda tjänster riktar sig till dem som inte kan ta sig till biblioteket själva och de som behöver hjälp av anpassade medier för sin läsning. En viktig del i att nå ut med information är ett etablerat samarbete med Socialtjänstens olika verksamhetsområden.

Biblioteket erbjuder:

- Daisy (en form av ljudbok)
- Legimus - webbkatalog
- Tillgång till eget Legimuskonto för att lyssna på Talböcker
- Storstilsböcker
- Lättläst
- Taktila böcker
- Teckenspråk
- Bokleverans till äldreboenden
- Boken kommer till människor som inte själva kan ta sig till biblioteket.

Samverkan

Samverkan eller samarbete är nyckelord i dagens samhälle. Biblioteket samarbetar med olika aktörer på olika nivåer både inom och utanför kommunen.

- Bibliotek internationellt/nationellt
- Bibliotek i Västra Götalandsregionen
- Dalslandsbiblioteken
- Migrationsverket – Integration
- BVC/ familjecentral/ förskola/skola
- Socialtjänsten
- Frivilligcentral
- Folkhälsostateg
- Vuxenutbildning/SFI
- Studieförbund
- Föreningar

Samverkan leder till att verksamheterna kan erbjuda bättre tjänster, service och upplevelser till både nytta och nöje.

Bibliotek Dalsland

Sedan 2012 samverkar biblioteken i Dalslands fem kommuner och är etablerat under namnet Bibliotek Dalsland. Samarbetet har gradvis utökats genom åren och innefattar:

- Gemensam bibliotekskatalog och biblioteksdatasystem
- Bibliotek Dalslands hemsida
- Biblioteksutveckling
- Medieförsörjning
- Kompletterande medieförsörjning
- Fortbildning
- Läsfrämjande
- Integrationsfrågor
- Marknadsföring
- Kontaktarbete
- Transportsystem
- Bokbuss

Samarbetet fungerar mycket väl och har bland annat lett till att invånare i Dalslandskommunerna fått ett större, bredare mediautbud och att servicen ökat markant när våra bestånd kunnat nyttjas på ett effektivt sätt via vårt transportsystem. Därigenom kan man också låna och återlämna på valfritt dalslandsbibliotek.

Omvärldsfaktorer som påverkar bibliotekets verksamhet

- Fler använder biblioteket för studier, arbete och som mötesplats för olika aktiviteter.
- Dagens samhälle utgår i större utsträckning mot ett dygnetrunt samhälle. För att möta invånarnas behov av tillgänglighet kommer meröppet att införas i biblioteket. Meröppet kan förändra låntagarnas sätt att använda biblioteket och kan kräva anpassningar av såväl fysisk lokal som personalens arbetsmetod.
- Litteraturen presenteras i fler format än tidigare. Det påverkar bredden i utbudet då budget måste användas till att köpa in samma titel i flera olika format och till nya strömmande tjänster. Exempel: Cd, Mp3, Daisy, Storstil, Lättläst, E-böcker och andra digitala tjänster.
- Många högskolestuderande använder sig av folkbiblioteket i stället för sitt högskolebibliotek för litteraturförsörjning/informationstjänst. Gränsen mellan folk- och högskole/universitetsbibliotek suddas ut.
- Bengtsfors har blivit mer internationellt – biblioteket ska försörja fler språkgrupper med litteratur och information, ge stöd och hjälp i integrationen. Det innebär också att en ökad del av budgeten läggs på andra språk än svenska.
- Den ökade digitaliseringen i takt med nedstängning av fysiska kontor tex bank, försäkringskassa, arbetsförmedling mm har bidragit till att fler har svårighet med att orientera sig i samhället och klara vissa samhällstjänster. Detta medför ökade krav på biblioteken.
- Lokalpolitik – storleken på budgetanslaget till biblioteket vilket påverkar verksamhetens möjlighet att uppfylla biblioteksplanens mål och vidare bibliotekslagen.
- Nationella stödsatsningar med öronmärkta pengar i syfte att stödja biblioteksutveckling som t ex Kulturrådets satsning Stärkta bibliotek.

Övergripande mål för perioden 2024- 2026

Förändringar i omvärlden medför att biblioteket ständigt behöver stå redo att anpassa sin verksamhet efter nya behov. Utifrån gällande mål/styrdokument, påverkande omvärldsfaktorer och utökade ambitioner ska följande områden prioriteras:

- Utöka och utveckla det läsfrämjande arbetet. Arbeta för att bättre nå upp till jämlikhetsprincipen, dvs. att alla medborgare skall kunna ta del av bibliotekets tjänster.
  - Öka tillgängligheten för dem som inte själva kan ta sig till biblioteket.
  - Bibehålla biblioteksservicen till mindre tätorter och landsbygd.
- Erbjuda nya språk/minoritetsgrupper en adekvat biblioteksservice vad gäller media och samhällsinformation.
- Minska de digitala klyftorna genom att erbjuda vägledning i bibliotekets digitala tjänster.

- Bibliotek Dalsland - fortsätta samarbeta, utveckla och fördjupa. Samarbeta med andra förvaltningar och organisationer som möter presumtiva låntagare.
- Bibliotekslokalen - arbeta med att anpassa lokalerna efter nya behov.
- Utöka bibliotekets tillgänglighet genom att bland annat implementera meröppet i bibliotekets verksamhet.
- Biblioteket som mötesplats - bygga vidare på olika former av utbud.
  - Kontinuerlig kontakt med politiker

Årlig översyn

Biblioteksplanen utvärderas årligen av bibliotekspersonalen.

Bilaga 1

Skolbiblioteksplan för Bengtsfors kommun 2024-2026

Syfte och bakgrund

Syftet med Bengtsfors skolbiblioteksplan är att tydliggöra hur skolbiblioteksverksamheten bedrivs i kommunen i fråga om samverkan och ledning. Kommunen har tidigare saknat en skolbiblioteksplan och planen ska nu tydliggöra hur skolbiblioteket ska bedrivas och utvecklas.

Bibliotekslagen är utformad som en ramlag som anger övergripande principer och riktlinjer för det offentligt finansierade biblioteksväsendet. I enlighet med Bibliotekslagen 2013:801, 17 § har Bengtsfors kommun antagit en biblioteksplan för sin verksamhet på biblioteksområdet och planen uppdateras regelbundet. Skolbiblioteken ingår i det allmänna biblioteksväsendet som styrs av Bibliotekslagen. Skolbiblioteken styrs även av Skollagen (2010:800). Bengtsfors skolbiblioteksplan berörs även av kommunens biblioteksplan och är en bilaga till planen.

I Bibliotekslagen står att skolbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar genom att erbjuda böcker, informationsteknik och andra medier anpassade till deras behov för att främja språkutveckling och stimulera till läsning.

Bengtsfors skolbiblioteksverksamhet idag

Enligt Skolverket så kan kommunen, om dess skolverksamhet inte kan ha ett bibliotek i de egna lokalerna eller anställa en bibliotekarie, istället ha ett samarbete med närliggande skolor eller med kommunens folkbibliotek.

Skolverksamheten i Bengtsfors kommun är lokaliserad i tätorterna Dals Långed, Bäckefors och Bengtsfors. I Bengtsfors tätort finns kommunens huvudbibliotek och i Dals Långed och Bäckefors finns biblioteksfilialer inom gångavstånd från skolorna. I skolorna Bengtsgården, Ekhagsskolan och Bäckeskolan finns skolbibliotek tillgängligt i viss omfattning.

Franserudsskolan har ingen anvisad lokal för skolbibliotek men eleverna har tillgång till böcker. Skolbibliotek med ansvarig lärare finns på Bengtsgårdens högstadieskola. Ekhagsskolan och Bäckeskolan har organiserade skolbibliotek i olika omfattning, men ingen ansvarig personal. Strömkullegymnasiet finns i samma lokal som folkbiblioteket och använder det som skolbibliotek.

Samverkan mellan skolan och folkbiblioteket

För att kunna erbjuda eleverna ett kvalitativt utbud och bestånd av analoga såväl som digitala medier i skolbiblioteksverksamheten, är således ett nära samarbete mellan skolan och folkbiblioteket det bästa alternativet.

Kommunens skolor och folkbibliotekets verksamhet har redan innan planen skrevs ett nära samarbete. Detta samarbete kan struktureras och rutinerna tydliggöras för att bättre kunna tillgodose elevernas rätt till ett kvalitativt bestånd och att främja läsutvecklingen och erhållandet av kunskap i media och informationskunskap. Det är viktigt att skolbiblioteken bevaras och utvecklas och kompletteras med klassbesök i folkbiblioteken.

Ansvarsfördelning- Rektorns ansvar för skolbiblioteket

Enligt Skolverket ligger ansvaret för skolbiblioteket inom skolans verksamhet och det är rektorns ansvar att skolbibliotekets verksamhet används som en del i undervisningen för att stärka elevernas språkliga förmåga. Rektors uppgift är att se till att verksamheten i skolbiblioteket organiseras så att den möter alla elevers behov av språk- och kunskapsutveckling och att skolbiblioteket är en del av skolans verksamhet.

Rektorn ska se till att bibliotekets personal och pedagogisk personal från skolan har möjlighet att samarbeta väl. Rektors uppgift är också att det finns möjlighet att använda skolbiblioteket i skolans alla ämnen. Om skolan inte har en lokal som gör det möjligt att använda skolbibliotek eller om det inte finns möjlighet att anställa en bibliotekarie är samarbete med närliggande verksamheter eller kommunens folkbibliotek en tänkbar lösning.

En god samverkan mellan ledning för skolan och biblioteksverksamheten samt mellan lärare och bibliotekarie är avgörande för att uppfylla skolbibliotekets uppdrag med att främja informationsinhämtning och läsförståelse för skolans elever.

Det är rektorns och vidare lärarens uppgift att kontakta biblioteksverksamheten för klassbesök, rådgivning kring litteratur och liknande. Det är också lärarens uppgift att köpa in klassuppsättningar med böcker till eleverna. Biblioteken tar gärna emot inköpsförslag från skolor och förskolor och ställer upp med rådgivning och urval i val av litteratur.

Bibliotekskunskap till eleverna

I samarbetet mellan parterna tar huvudbiblioteket och filialerna regelbundet emot klassbesök både inom och utom öppettiderna vid folkbibliotekets verksamhet. Läraren bokar klassbesöken i folkbibliotekets verksamhet hos bibliotekarien och besöker tillsammans med eleverna folkbiblioteket vid avtalad tid.

Det är viktigt att eleverna tidigt introduceras i hur biblioteken fungerar och att de känner sig bekväma i biblioteksmiljön, på så vis kan biblioteket bli en

trygg och viktigt plats och källa för att utveckla elevernas läsförmåga och kunskapsinhämtning under hela skolgången. Eleverna lär sig exempelvis var böckerna ska stå, var och hur de lånar böckerna samt hur de ska lämna tillbaka böckerna.

I folkbiblioteket tas grupper emot för biblioteksvisningar från såväl grundskolan, gymnasiet, anpassad skola och SFI. Besökarna får lånekort och introduceras i hur de hittar och lånar medier i biblioteket. Enligt nuvarande rutin introduceras eleverna redan i förskoleklass och får då lånekort samt visning i biblioteket.

Under kommande läsår kontaktar läraren bibliotekarien och bokar klassbesök för att repetera elevernas bibliotekskunskaper som årligen anpassas efter elevernas ålder och läsförmåga. Läraren har efter önskemål möjlighet att boka klassbesök i samråd med bibliotekarien. En bibliotekarie från folkbiblioteket kan vid förfrågan från lärare och i mån av tid besöka föräldramöte.

Bibliotekets litteraturvägledning till eleverna

Vid elevernas besök i biblioteken har de möjlighet att ta hjälp av en bibliotekarie för att visa och vägleda dem i biblioteket, för att exempelvis få lästips eller för att hjälpa dem att skilja på skön och facklitteratur eller för att hitta titlar och medier som de efterfrågar.

Biblioteken erbjuder ett brett utbud av fack och skönlitteratur på olika läsnivåer och på flera olika språk. Genom veckovisa boktransporter har biblioteksfilialerna också tillgång till ett större utbud av litteratur och andra medier.

Skoleleverna får samma service som övriga låntagare och samma tillgång till medier. Förutom medier som finns i bibliotekets eget bestånd kan eleverna låna från folkbiblioteken i Dalsland samt fjärrlåna från bibliotek utanför Dalsland.

Bibliotekarien kan efter lärarens förfrågan erbjuda medier på ett visst tema, på olika läsnivåer och i olika antal. Några titlar finns i hela klassuppsättningar med upp till ca 20 exemplar, det är dock skolans ansvar att köpa in klassuppsättningar till skolorna.

Bibliotekets stöd till elever med läsnedsättning

Till elever med läsnedsättning kan biblioteket skapa tillgång för eleven till det digitala biblioteket Legimus. Legimus drivs av MTM, Myndigheten för tillgängliga medier. Biblioteket kan också hjälpa till att ordna medier för anpassad läsning som till exempel TAKK, tecken som stöd och böcker med punktskrift för elever som behöver det. Det finns också möjlighet att boka en genomgång med bibliotekarien för hur talböckerna fungerar i biblioteket.

Samarbete mellan biblioteket, bokbussen och kommunens förskolor

Skollagens nuvarande bestämmelser för tillgången av skolbibliotek innefattar inte förskolans verksamhet eller förskoleklassen, trots att exempelvis eleverna i förskoleklassen har skolplikt. I rutinen mellan skolan och Bengtsfors bibliotek tas förskoleklassen vanligtvis emot för klassbesök.

Förskolorna får i sin helhet service vid sitt närmsta bibliotek eller via bokbussen. Om inte ett bibliotek finns på förskolans ort i kommunen så besöker bokbussen orten var femte vecka. Bibliotekarien sätter efter förskolepersonalen önskemål, såsom exempelvis teman, samman bokkassar. Förskolepersonalen kan hämta bokkassarna vid biblioteken eller när vid bokbussen när den besöker orten där förskolan finns.

Bokbussen ägs gemensamt av de fem Dalslandskommunerna och har köpts in av dem i ett gemensamt statligt projekt. Bokbussen besöker fritids vid orterna efter fritids förfrågan. De orter som saknar bibliotek är prioriterade besöksmål för bokbussen.

Bokbussen besöker ofta evenemang i kommunen såsom exempelvis Ljuskvällen eller Kulturveckan, ibland även i samband med författarbesök. Kommunen planerar att utveckla bokbussens verksamhet med läsfrämjande insatser och har inför hösten 2023 och som gäller under år 2024 beviljats medel från Kulturrådet och Stärkta bibliotek.

Regelbunden samverkan mellan personal i skolan och bibliotekets verksamhet

En god samverkan finns redan mellan skolan och bibliotekets verksamhet. Samverkan på ledningsnivå och mellan lärare och bibliotekarie där arbetet systematiseras är viktigt för att elevernas rätt till en välfungerande skolbiblioteksverksamhet ska uppnås. På så vis kan eleverna utveckla sin läsförmåga och erhålla goda skolresultat.

Bilaga 2 Bibliotekslag

Bibliotekslag (2013:801)

SFS nr: 2013:801

Departement/myndighet: Kulturdepartementet

Utfärdad: 2013-10-31

Ändrad: t.o.m. SFS 2023:355

Ändringsregister: [SFSR \(Regeringskansliet\)](#)

Källa: [Fulltext \(Regeringskansliet\)](#)

Tillämpningsområde

1 § I denna lag finns bestämmelser om det allmänna biblioteksväsendet. Det allmänna biblioteksväsendet består av all offentligt finansierad biblioteksverksamhet och utgörs av:

1. folkbibliotek,
2. skolbibliotek,
3. regional biblioteksverksamhet,
4. högskolebibliotek,
5. lånecentraler, och
6. övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet.

Ändamål

2 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska verka för det demokratiska samhällets utveckling genom att bidra till kunskapsförmedling och fri åsiktsbildning.

Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska främja litteraturens ställning och intresset för bildning, upplysning, utbildning och forskning samt kulturell verksamhet i övrigt. Biblioteksverksamhet ska finnas tillgänglig för alla.

Ansvarsfördelning

3 § Bibliotekshuvudmän är kommunerna, regionerna, staten och, i fråga om vissa skolor, enskilda.

1. För folkbibliotek ansvarar kommunerna.
2. För skolbibliotek ansvarar kommuner, regioner, staten eller enskilda huvudmän i enlighet med bestämmelserna i 2 kap. skollagen (2010:800).
3. För regional biblioteksverksamhet ansvarar regionerna och de kommuner som inte ingår i en region.
4. För högskolebibliotek vid universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434) ansvarar staten.
5. För lånecentraler ansvarar staten.
6. För övrig offentligt finansierad biblioteksverksamhet ansvarar den som enligt särskilda bestämmelser är huvudman för verksamheten.

Om ett kommunalt eller statligt bibliotek drivs av någon annan än huvudmannen ansvarar huvudmannen för att den som driver biblioteket följer bestämmelserna i denna lag. *Lag (2019:961)*.

Prioriterade grupper

4 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt personer med funktionsnedsättning, bland annat genom att utifrån deras olika behov och förutsättningar erbjuda litteratur och tekniska hjälpmedel för att kunna ta del av information.

5 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska ägna särskild uppmärksamhet åt de nationella minoriteterna och personer som har annat modersmål än svenska, bland annat genom att erbjuda litteratur på 1.

1. de nationella minoritetsspråken,
2. andra språk än de nationella minoritetsspråken och svenska, och
3. lättläst svenska.

Folkbibliotek

6 § Varje kommun ska ha folkbibliotek. Folkbiblioteken ska vara tillgängliga för alla och anpassade till användarnas behov.

Folkbibliotekens utbud av medier och tjänster ska präglas av allsidighet och kvalitet.

7 § Folkbiblioteken ska särskilt främja läsning och tillgång till litteratur. Folkbiblioteken ska verka för att öka kunskapen om hur informationsteknik kan användas för kunskapsinhämtning, lärande och delaktighet i kulturlivet.

8 § Folkbiblioteken ska ägna särskild uppmärksamhet åt barn och ungdomar för att främja deras språkutveckling och stimulera till läsning, bland annat genom att erbjuda litteratur utifrån deras behov och förutsättningar.

9 § På folkbiblioteken ska allmänheten avgiftsfritt få låna eller på annat sätt få tillgång till litteratur under en viss tid oavsett publiceringsform.

Första stycket hindrar inte att folkbiblioteken tar ut

1. Ersättning för kostnader för porto, fotokopiering och andra liknande tjänster, och
2. avgift för de fall låntagare inte inom avtalad tid lämnar tillbaka det som de har lånat.

Skolbibliotek

10 § Enligt 2 kap. 36 § skollagen (2010:800) ska eleverna i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ha tillgång till skolbibliotek. *Lag (2023:355)*.

Regional biblioteksverksamhet

11 § Varje region och de kommuner som inte ingår i en region ska bedriva regional biblioteksverksamhet med syfte att främja samarbete, verksamhetsutveckling och kvalitet när det gäller de folkbibliotek som är verksamma i länet. *Lag (2019:961)*.

Högskolebibliotek

12 § Det ska finnas tillgång till högskolebibliotek vid alla universitet och högskolor som omfattas av högskolelagen (1992:1434). Dessa bibliotek ska svara för biblioteksverksamhet inom de områden som anknyter till utbildning och forskning vid universitetet eller högskolan.

Lånecentraler

13 § För en kompletterande informations- och medieförsörjning ska det finnas en eller flera lånecentraler.

Samverkan

14 § I syfte att ge alla tillgång till landets samlade biblioteksresurser ska bibliotek och bibliotekshuvudmän inom det allmänna biblioteksväsendet samverka

15 § Biblioteken i det allmänna biblioteksväsendet ska avgiftsfritt ställa litteratur ur de egna samlingarna till varandras förfogande.

Skyldigheten att avgiftsfritt ställa litteratur till förfogande gäller inte för folk- eller skolbibliotek.

16 § Bestämmelsen i 2 kap. 1 § kommunallagen (2017:725) om anknytning till kommunens område eller dess medlemmar hindrar inte att folk- eller skolbibliotek avgiftsfritt ställer litteratur till förfogande för ett bibliotek i det allmänna biblioteksväsendet som är beläget utanför kommungränsen. *Lag (2017:768)*.

Biblioteksplaner

17 § Kommuner och regioner ska anta biblioteksplaner för sin verksamhet på biblioteksområdet. *Lag (2019:961)*.

Uppföljning

18 § Den myndighet som regeringen bestämmer ska ha en nationell överblick över och främja samverkan inom det allmänna biblioteksväsendet.

Myndigheten ska tillsammans med de regionala biblioteksverksamheterna och kommunerna följa upp hur de biblioteksplaner som antagits har utformats och hur de används.

Källa Skolbiblioteksplan Bilaga 1

Skolverket:

Organisera för skolbibliotek i undervisningen - Skolverket